

Sloopactiviteiten aan Gent Zuid

Deze weken wordt aan het Zuid in Gent een bouwvolume gesloopt dat er nog geen 30 jaar staat. Op zich reeds nieuwsaarde. Het is geen gebouw van een bedenkelijke immo promotor, maar een stadsgebouw. Het inkomvolume van het Administratief Centrum Zuid (ACZ) wordt afgebroken.

Afschrijven en afbreken! Dat de hedendaagse architectuur soms in een verkeerd daglicht wordt geplaatst valt te begrijpen bij het zien van dergelijke blunders en verspilling van geld en materialen. Een goed voorbeeld dat het tegenovergestelde is van duurzaamheid. Dit is wel het geval in het Provinciegebouw in Gent opgetrokken in de jaren '50. Dergelijke gebouwen moet men koesteren.

Het jaar 1988 is belangrijk in de geschiedenis van Gent. Burgemeester Jacques Monsaert (voormalig CVP) verloor de verkiezingen en de socialisten kwamen aan de macht in het stadhuis met aan het hoofd Georges Temmerman (1928-2012). Dat de Gentse administratie te weinig plaats had en ook verspreid was over de stad was een realiteit. In de jaren '60 wilde men het bestaande stadhuis uitbreiden en aan de overzijde een nieuwe bibliotheek bouwen, beide projecten raakten in de archiefdozen.

In de 19de eeuw werd het treinstation opgetrokken aan het Zuid. Met de bouw van Gent Sint-Pieters werd dat Zuidstation overbodig en gesloopt in de jaren '30. In de jaren vijftig kreeg het Zuid een gebouw voor de stadsregie EGW (Elektriciteit, Gas en Water) ontworpen door Georges Bontinck. Het gebouw bezit zeker kwaliteiten en combineerde moderniteit met een voorkeur voor een klassieke vormtaal. Het EGW werd nadien omgeturnd tot stadsbibliotheek. Met de bouw van De Krook, de nieuwe bibliotheek, was het mogelijk om het EGW gebouw een nieuwe bestemming te geven. Dit gebouw uit de fifties werd recent gerenoveerd.

Dit EGW gebouw was ontworpen als een twin gebouw met daartussen een grote fries met sculpturen van Jozef Cantré en V. Coolens. Het idee van een twin gebouw was goed gezien door de architectenfamilie Bontinck. Men verzekerde zich van een toekomstige opdracht, wat ook gebeurde. Vermoedelijke afspraken binnen de Gentse logebroeders zullen wel medebepalend zijn geweest.

Een mislukte tweeling

Het Gentse stadsbestuur heeft grootse bouwplannen : een nieuw administratief centrum.

WIE in de negentiende eeuw per trein naar Gent kwam, arriveerde in het Zuidstation. De monumentale lange gevelrij aan het Graaf van Vlaanderenplein getuigt nog altijd van de belangrijkheid van deze plek : een waardig architectonische verwelcoming. Begin deze eeuw bouwt men het Sint-Pietersstation op de lijn Brussel-Oostende en wordt het kopstation Zuid rond 1930 geëlimineerd. De verplaatsing van het station heeft ingrijpende gevolgen op de stedelijke ontwikkeling : de stad ontwikkelt zich zuidwaarts en de eens levendige buurt rond het Zuidstation verrot stilaan. De verlaten spoorwegbedding wordt in de jaren dertig een stadspark waarvan een groot gedeelte in de jaren zestig wordt opgeofferd voor de aanleg van de belangrijkste invalsweg : een snelweg die de auto zo snel mogelijk moet leiden naar het stadshart.

Op het einde van dit park bouwt men in de jaren vijftig het EGW-gebouw, het kantoor van het voormalig Gentse energiebedrijf. Volgend jaar verbouwt men dit gebouw tot hoofdbibliotheek.

Het EGW-ontwerp van architect *Géo Bontinck* bestaat in feite uit twee identieke bouwvolumes verbonden met een open galerij met bovenaan een grote fries van de beeldhouwer *Jozef Cantré*. De rechtervleugel aan de zijde Rooseveltlaan is nooit opgetrokken. Voor het huidige SP/PVV-bestuur is de tijd aangebroken om dit „tweelingproject“ definitief af te werken en men is van oordeel dat deze lokatie de geschikte plaats is

voor een nieuw administratief complex. Wat met het bestaande patrimonium in de binnenstad moet gebeuren weet nog niemand, een zorg voor later ! Er is zelfs geen studie gemaakt om na te gaan of het Zuid wel de geschikteste lokatie is. In naam van allerlei besparingen wordt alles gecentraliseerd terwijl met de nieuwe informatica en communicatie een dergelijke concentratie voorbijgestreefd is. De bevolkingsgerichte decentralisatie wordt definitief afgebouwd.

Het stadsbestuur laat er geen twijfel over bestaan, haar prioriteit is de snelheid waarmee dit dossier moet afgehandeld worden. Een zorg voor de kwalitatieve aspecten is duidelijk bijkomstig. Gezien de benarde toestand van de stadskas treedt het bestuur niet op als bouwheer : via een formule van leasing wordt het project van 850 miljoen gerealiseerd door het Gemeentekrediet. De ontwerper is *Dirk Bontinck*, de SP-„huisarchitect“ voor grote projecten.

Het project is een formalistisch, erg banaal ontwerp dat niet eens het niveau haalt van een studentenwerk. Het gebrek aan professionaliteit waarmee architect en bestuur een project van een dergelijke omvang aanpakken, tart elke verbeelding. De verbindingsgalerij is ingepakt in een gigantische, vijf verdiepingen hoge beglaasde ruimte. In het afgeronde volume op de hoek bevinden zich de loketfuncties. Het kantoorgedeelte

Dirk Bontinck, EGW-ontwerp : formalistisch en erg banaal.

met negen bouwlagen ligt aan de Rooseveltlaan. In totaal bezit het complex 12.000 m² netto vloeroppervlakte.

De maquette toont goed de zwakte van het ontwerp, zowel architectonisch als stedenbouwkundig. De architect creëert aan de uitvalsweg een kokereffect en onttrekt aan tientallen appartementen het zicht op het park. Vermoedelijk is architect Bontinck nog nooit door de Brusselse Wetstraat gereden. Van het oorspronkelijk idee „een twin-gebouw“ te realiseren blijft weinig over. Men houdt zich vast aan het achterhaalde Plan van Aanleg om het project zo vlug mogelijk te realiseren en alle discussies te ontwijken.

Indien er toch in dit park gebouwd moet worden is de enige te verantwoorden inplanting het verlengde van het EGW-gebouw. Het Graaf van Vlaanderenplein wordt dan visueel op een korrekte wijze afgesloten en zo elimineert men het probleem aan de andere zijde zoals in het voorstel Bontinck. Dat de stad en de architect zelfs niet eens een coherente stedenbouwkundige visie ontwikkelen voor deze site is angstaanjagend en illustreert hoe amateuristisch belangrijke stedelijke toevoegingen aangebracht worden.

Hopelijk beseft het Gemeentekrediet dat er een blunder van formaat in de maak is, en dat het op zoek moet naar ontwerpers met grotere architectonische talenten. Zijn die niet in Gent te vinden, dan moeten ze maar van elders komen. De monopoliepositie die architect Bontinck nu in Gent inneemt is verre van gezond.

Als zijn gebouwen een kwalitatieve bijdrage betekenen voor Gent zou je hierop weinig kunnen aanmerken maar meestal gaat het om polluerende verschijningen in het stadslandschap.

Van een architectuurbeleid gericht op kwaliteit is in deze stad geen sprake. Architectuur als buur ?

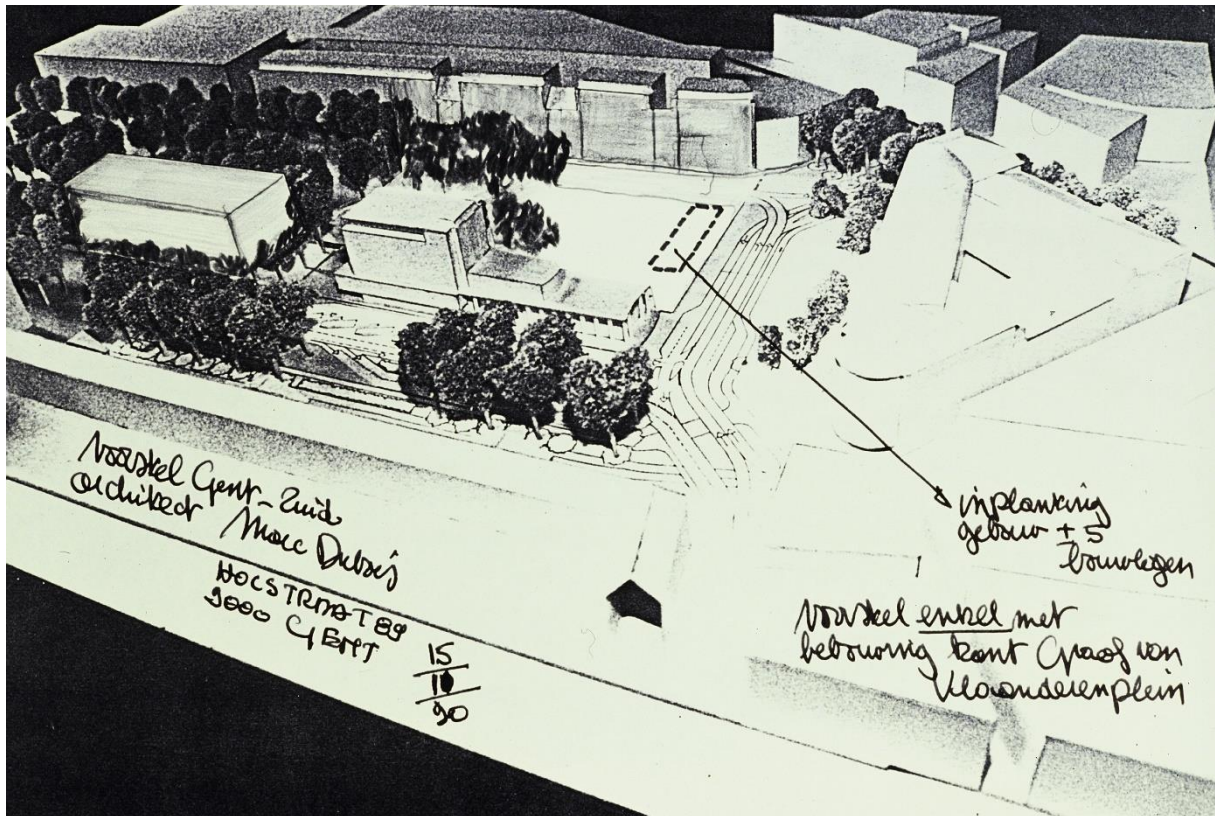
MARC DUBOIS ■

KNACK — 12 december 1990

De ambitie van burgemeester Georges Temmerman was het bouwen van een nieuw administratief centrum kant Rooseveltlaan. Het enige wat telde: het moest klaar zijn voor 1994, de volgende verkiezingen. Geen wedstrijd, de opdracht werd direct gegeven aan Dirk Bontinck, de toenmalige „huisarchitect“ van de socialisten. Van enige transparantie was geen sprake en de familie had nog andere stadsopdrachten in portefeuille, zoals de restauratie van het Museum voor Schone Kunsten.

Belangrijk om te vermelden is dat Gent niet de bouwheer was van ACZ met een kostenplaatje van 850 miljoen BEF, wel het Gemeentekrediet van België die ook de ontwerper mede aanstelde op advies van het stadsbestuur.

Voorstel site door architect Marc Dubois 15 oktober 1990

De familie Bontinck bepaalde ingrijpend het uitzicht van het Woodrow Wilsonplein. Aan de overzijde kwam het winkel- en kantoorcomplex Zuid met als promotor de bouwfirma Maes. Het project kwam er pas toen de Provincie Oost-Vlaanderen kantoorruimte huurde in het complex met een postmoderne gevel en met veel te grote beelden van Walter De Buck. Iedereen die daar heeft gewerkt of vergaderd zal het er over eens zijn dat het niet meer biedt dan een aantal vierkante meters oppervlakte!. Een aangenaam kantoorgebouw om in te werken is iets anders. Voor de belangstellende, het gedeelte van de Provincie staat te koop.

In KNACK van 12 december 1990 schreef ik een artikel "Een mislukte tweeling - Gents Twingebouw". Dat deze bijdrage in het belangrijkste weekblad van Vlaanderen niet in dank werd afgenomen in het stadhuis valt te begrijpen. Het raakte meer dan een gevoelige snaar! In mijn tekst staat het volgende helder advies: "Hopelijk beseft het Gemeentekrediet dat er een blunder van formaat in de maak is, en dat het op zoek moet naar ontwerpers met grotere architectonische talenten. Zijn die niet in Gent te vinden, dan moeten ze maar van elders komen. De positie die architect Bontinck nu in Gent inneemt is verre van gezond". Mijn kritiek

was niet enkel gericht op de architectenkeuze maar ook op het niet in vraag stellen van het concept van het twin-gebouw. Een stedenbouwkundige studie werd niet gemaakt, zo vlug mogelijk bouwen was het devies.

In stuurde aan het stadsbestuur ook een alternatief dat meer mogelijkheden had en ook problemen kon oplossen. Hierop kreeg ik nooit een antwoord. Mijn voorstel was om de nieuwbouw in te planten in het verlengde van het EGW gebouw en met volgende argumenten. Het was duidelijk dat de afstand tussen de appartementsgebouwen aan de kant Rooseveltlaan en de nieuwbouw veel te klein was voor een zorgvuldige inplanting. Het alternatief had ook het groot voordeel dat het stadspark een verlengde kon krijgen tot aan de Kuiperskaai. Kan je even voorstellen dat men Edward Anseele (ik bedoel een knap beeld van Jozef Cantré) een zicht had gegeven op het park en niet op een banale glasgevel van Bontinck!. Een tweede belangrijk argument was om de stedelijke ruimte van het huidige Graaf van Vlaanderenplein, met de lange monumentale gevelrij met het Capitool gebouw, te versterken. Ik stuurde ook schetsen op basis van de foto die in KNACK verscheen.

Mei 2021 Afbraak van inkom ACZ na 30 jaar! Foto Marc Dubois

Elke stedenbouwkundige en burger kan vaststellen dat het Zuid een verwarrende configuratie heeft met twee pleinnamen, het Graaf van Vlaanderenplein loopt flou over in het Woodrow Wilsonplein. Wie is verantwoordelijk voor deze misser van formaat? Ex burgemeester

Temmerman en de architect. Bontinck koos voor een witte architectuur "à la manière de Richard Meier" maar dan in een veel goedkopere en zwakke versie. Begin de jaren '90 werd er in Antwerpen het slopen van de Koninklijke Stapelhuizen goedgekeurd door de socialistische burgemeester Bob Cools. Voor de nieuwbouw liet hij de stararchitect Richard Meier uit Amerika overkomen om een voorstel te maken. Uiteindelijk bedotte Cools iedereen en werd het geen Meier maar een creatie van plaatselijk Antwerps bureau! Als Antwerpen een Meier achtig gebouw zou krijgen kon Gent niet achter blijven!

Mei 2021 Het reeds gerenoveerd EGW gebouw uit de jaren '50. Het nieuwe paviljoen tussen de twee delen van het Twin-gebouw.

Bekijk maar even de foto van de maquette. Het afgerond deel kant Woodrow Wilsonplein werd veel hoger en hoe het langwerpig gebouw eruit zou zien was een vraagteken. Duidelijk een bewijs dat het extra vlug moest gaan. Toen het Administratief Centrum Gent Zuid er stond kon iedereen zien dat het maar mediocre project is zonder veel architecturale waarde en met een zwakke stedenbouwkundige benadering.

Nu een gedeelte van het ACZ is afgeschreven kan het worden gesloopt omdat het niet meer voldoet. Twee bouwlagen van het ACZ wordt gestript en vervangen. Het renovatieproject is in handen van het Nederlands bureau Kraaijvanger en de Gentse architect Johan Bosschem. Het totale renovatieproject heeft een prijskaartje van 32 miljoen euro, inclusief de renovatie van het gebouw uit de jaren '50 voor FARYS.

Het ACZ van de jaren '90 is en blijft een pijnlijke vergissing. Wat een verspilling van financiële middelen! Het prestige project van burgemeester Temmerman kent een triestig einde na dertig jaar.

Marc Dubois, architect HON FRIBA

8 mei 2021